

ERDÉLYI GAZDA

Az előfizetési díjak
bérmentesen
a gazdasági egyesület titkári
hivatalához,
a lapot illető küldemények
a szerkesztőséghez
(Külmagyar u. 27.)
czimzendők.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

KÖZLÖNYE.

MEGJELEN
minden hónap közepén
és végén
legalább 1 iven.

Előfizetési díj:
1871 egész évre:
Egyleti tagoknak 2 fr. —
Nem tagoknak . 4 „ —

Felügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szentgyörgyi József.

Pályakérdés.

Az erdélyi gazd. egyesület igazgató választmánya következő közérdekű pályakérdést tűzi ki:

„Micsoda viszony van Erdélyben gazda és cseléd közt; mik ezen viszony előnyei és hátrányai; s miként lehetne — a Királyhágón túli körülményeket is lehetőleg tekintetbe véve — erdélyi gazdaságainkban a jó cselédeket szaporítani?

„A pályaműveket szokott módon idegen kézzel leírva s jeligés levelekkel ellátva, 1872 február 14-én estvig Kolozsvárra, az erd. gazd. egyesület titkárához kell beküldeni.

A bírálót a gazd. egyesület ismeretterjesztő szakosztálya eszközölni s ítéli oda az abszolút becses bírójának a díjt.

A pályanyertes munka, sőt a többiek közül is az arra érdemeseknek ítéltek, az „Erdélyi Gazda“ hasábjain közreadatnak; egyébként szerzők tulajdonai maradván.

Pályadíj 20 arany.*

Első gazdasági vándorgyűlés, Marosvásárhelyt.

Egy nagyfontosságú mozzanatra hívjuk fel a t. közönség figyelmét, mely valószínűleg korszakot fog alkotni Erdély mezőgazdasága történetében.

Olvasóink ismerik már azon indítványt, melyet az erdélyi gazd. egyesület választmányi ülésében, ápril

*) Kérjük erdélyi lapársainkat jelen pályázat átvételére.
Szerk.

3-ikán, Galgóczi Károly tett, s melyet a választmány következő alakban terjesztett az ápril 15-ikén tartott egyleti közgyűlés elébe:

„Tartassék a folyó évben gazd. egyesületünk területén, Kolozsváron kívül valamely alkalmas helyen egy mezőgazdasági tárlattal egybekötött tanácskozmány, melyre az ország különböző vidékeiről egyesületünk székhelyétől távolabb lakó tagok, s a gazdasági értelmiség más képviselői is meghivatván: alkalom nyújtasék sürgetőbb mezőgazdasági kérdések megvitatására; másrésztől egyesületünk tekintélyének, s irányában a gazdaközönség érdekeltségének minél nagyobb mérvű emelésére.

„Közgyűlés az indítványba hozott, gazdasági tárlattal egybekötött tanácskozmánynak Kolozsváron kívül megtartását általában mezőgazdaságunk, s különösen egyesületünk érdekében, de azon indokból is szükségesnek látja, hogy egy jól választott központi helyen, az egyesületnek székhelyünkől távolabb lakó tagjai is részt vehessenek, a mindnyájunkat közösen érdeklő tanácskozmányokban; ennél fogva választmány javaslatát magáévá tévén, s határozatra emelvén: mint arra legalkalmasabb központi helyiséget Marosvásárhely városát jelöli ki a tanácskozmány helyéül. A kivétel kellő elintézését választmányra bízván: egyúttal felhatalmazza, hogy a gyűlés és tárlat költségei fedezéséhez és a tárlati tárgyak díjazásához, az egyleti alap erejéhez mért osztalékkal járuljon.“

A választmány ápril 26-iki üléséből egy állandó bizottságot nevezett ki, azon útasítással, hogy a kérsítendő előrajzot felülvizsgálat és megerősítés végett

terjessze a választmány elébe; a gyakorlati kivitel módzatait illetőleg pedig mindazon intézkedéseket megtehesse, melyeket a kitűzött czél elérésére sikereseknek, s czélszerűeknek ítél. Ezen kezdetben 8 tagból álló, később 12 tagra szaporított állandó bizottság névsora így következik: Galgóczi Károly elnök, Dávid Antal, ifj. Hintz György, Kodolányi Antal, Nagy Ferencz, Pál Sándor, Szabó Sámuel, Tisza László, Toth Zsigmond, Villási Pál, Vörös Sándor, és titkár Gamauf Vimos.

Május hava folytán ezen állandó bizottság a szükséges előadatokat beszerezvén, a június 10-ikén tartott választmányi ülést fölkérte: nevezze ki a leendő értekezlet elnökeit, továbbá intézzen átiratot Marosvásárhely városához és Marosszékhez, s hívja fel őket: sziveskedjenek a körükben lakó szakférfiakat és a közügyet szívökön viselő hazafiakat előleges tanácskozásra összehívni, s ott helyt egy keblbi intéző-bizottságot alakítani, mely magát a kolozvári állandó bizottsággal érintkezésbe tegye. A választmányi ülést vezető gróf Mikó Imre a jelenlevők egyhangú fölkérésére szives volt az értekezlet elnökségét elvállalni; alelnökké marosszéki főtiszt, Mikó Mihály választotta meg.

Egyszersmind eszmecsere közben kifejlett azon nézet, hogy ezen vásárhelyi tanácskozmány csak kezdetét fogja képezni az ezután évenként megtartandó gazdasági vándorgyűléseknek.

Az érintett átiratokat Marosszék tisztsége június 23-ikán, Marosvásárhely képviselőtestülete június 24-ikén tárgyalták. A marosszéki felelet eként hangzik:

„Hivatalos tisztelettel tudatjuk, miszerint, noha Marosvásárhely sz. k. városnak kell átengednünk azon szerencsét, hogy a gazd. együletet tanácskozásai alatt, ezuttal közvetlenül saját kebelében fogadhassa, mindazáltal örömmel ragadjuk meg az alkalmat, hogy a gazd. egyesület hazafias szándokának teljesülését a tőlünk kitelhető módon elősegítsük. Mi czélből a további teendők elintézése végett az intéző választmány tagjaiul, marosszéki birtokos: Antal Imre, b. Apor Károly, b. Bálint József, Bereczki Sándor és Turman László urakat oly útasítás mellett kértük fel, hogy a város által kinevezendő tagokkal egyetértve, a kolozvári állandó bizottsággal tegyék magokat érintkezésbe.“

A vásárhelyi képviselő-testület felelete nem áll még hivatalos szövegében előttünk s csak a „Székely Hírlap“ után közölhetjük a tárgyalás eredményét.

„Az erdélyi gazd. egyület megtalálja a képviselő

testületet, hogy mivel ápril 15-ikén tartott közgyűlésében elhatározta ezután különböző helyeken tárlattal egybekötött gazdasági tanácskozmányokat tartani, f. é. őszire ezen vándorgyűlés helyéül Marosvásárhely városát választotta. Fölkéri tehát az egyület a várost, hogy egy intéző-bizottságot nevezzen s a székkal egyetértve intézkedjék a szükséges teendőkről; jelöljön ki helyiséget, megjegyezvén, hogy az állattárlat inkább szarvasmarhákra fog kiterjesztetni, a terménytárlatban pedig egyebek mellett főként a borokra lesz a főszűly fektetve. Eszközöljön továbbá a város gyűjtést a díjakra (melyeket részben az egyület fog hordozni) és más szükséges költségekre.

„A város örömmel fogadja ezen — a gazdaság felvirágoztatására nagy befolyással leendő — gazdasági vándorgyűlést kebelében. Az intéző bizottság tagjaiul kinevezé dr. Knöpfler Vilmos, Bodola János, Hajnal József, Kovács Soma és Lókodi János képviselőket; a szükséges kiadások fedezésére: a város az aláírást 100 fttal nyitja meg.“

A kolozvári állandó bizottság július első napjaiban elkészíté az előrajzot, melyet a választmány július 8-ikán tárgyalván: alább olvasható szövegében megküldött a vásárhelyi intéző-bizottságnak, hogy lehető észrevételeit minél előbb megtenni és megküldeni sziveskedjék.

A két bizottság érintkezése után véglegesen megállapított előrajz kinyomatva, a kellő meghívók kíséretében szét fog küldetni.

Míg ez a közelebbi napokban megtörténnék, fölkérjük e lapok olvasóit és a t. gazdaközönséget; olvassák át figyelmesen az előrajz tervét, s ha valakinek valami érdemleges megjegyzése lenne rá, a közügy érdekében: az állandó bizottsággal közölni ne terheltezzék.

Az erdélyi gazd. egyület f. évi október elején Marosvásárhelyt egész Erdély területére kiterjesztett gazd. tanácskozmányt és tárlatot rendez, melyre nemcsak együletnek tagjait, de a haza minden gyakorló gazdáját is hazafias tisztelettel meghívja.

A tanácskozmány és tárlat tartama október 5-étől 8-áig, vagyis csütörtöktől vasárnapig terjed.

A tárlat két részre oszlik u. m.: állat- és terménytárlat; az első áll két, a második hat alább részletezendő osztályból.

A bejelentések szeptember 24-étől október 1-cig Maros-Vásárhelyre a tárlati bizottsághoz intézendők.

A kiállításra bejelentett állatok október 4-én, az-az szerda reggeltől ugyanaz nap esti öt óráig fogadtatnak el és a jutalom kiosztásig helyben maradnak.

A bejelentett terményeknek legkésőbb october 1-ére meg kell érkezniök.

* * *

Első nap csütörtök okt. 5-én.

1) Reggeli 9 órakor a gazd. tanácskozmány megnyitása és pedig:

- a) Elnöki megnyitó.
- b) Jegyző választás.
- c) Megfelelő számú tagokból álló bizottságok választása egy az állattárlat, a másik a terménytárlat megbirálására.
- d) A meglátogatandó jószágok és szőlőtelepek részére külön-külön bizottság választása, mely a vizsgálati látogatásra kiszálljon és a tapasztalatról jelentést tegyen.

e) Első kérdés tárgyalása: „Miként lehetne a gazdasági szakismereteket nálunk legkönnyebben és legzélszerűbben terjeszteni?” Bevezeti Kodolányi Antal.

f) Második kérdés tárgyalása: „Miképp áll a tagosítás ügye Erdélyben; micsoda határok mily módozattal tagosítottak. A tagosított határok mily előnnyel folytatják gazdaságaikat a tagosítatlanokkal szemben? Mik a tagosítás gyorsabb előhaladásának akadályai, miképp volnának azok elháríthatók és a tagosítások létrejötte gyorsítható; figyelemzettelve egyszersmind, ha a megtörtént tagosítások körül a jó eredményt gátló hibák követték el, és hogy a jó eredmény biztosítása tekintetéből miképp történjenek a tagosítások legzélszerűbben?” Bevezeti Lészay Lajos.

2) A tárlatok ünnepélyes megnyitása.

Második nap péntek okt. 6-án.

1) Biráló bizottságok működése és jelentésük készítése.

2) Bizottságok kirándulása, vizajövetelkor jelentések készítése.

3) Délutáni három órakor az állattárlati jutalmak ünnepélyes kiosztása.

Harmadik nap szombat okt. 7-én.

1) A különféle bizottságok ülései.

2) Délután négy órakor tanácskozmányi közülés, melynek tárgyai:

- a) bíráló bizottságok jelentései,
- b) jószág- és szőlő vizsgáló bizottságok jelentései,
- c) a tanácskozmány jövő évi gyűléshelyének és az ott netán tárgyalandó kérdéseknél indítványozása,

Negyedik nap vasárnap okt. 8-án.

1) Reggeli 9 órakor tanácskozmányi ülés. Tárgyai:

a) Harmadik kérdés tárgyalása: „Az ötvenes évek óta behozott külföldi szőlőfajok, minő előnyöket mutatnak fel borvidékek szerint, termékenység, a borok kiváló sajátosságai s árkülönbség tekintetében a régibb honi fajokból nyert borokkal szemben, és vajjon az új fajokkal behozott különböző (külföldi) mívelésmódok gyakorlatilag alkalmazva oly eredményt mutatnak-e, hogy egyiket vagy másikat régibb, okszerűen kezelt mívelési rendszerünk felett általános terjesztésre ajánlani lehessen? — Bevezeti Nagy Ferencz.

b) Ülés bezárása.

2) Déli 12 órakor a terménytárlati jutalmak ünnepélyes kiosztása.

3) Délután 3 órakor az egylet javára átengedett tárgyaknak nyilvános elárverezése.

* * *

A TÁRLAT.

Állattárlat.

I. osztály: szarvasmarha.

Belföldi, vagy magyar faj.

Jutalmak: Első díj: a) egy drb 3-ad fü bika 8 drb arany. Második 4 drb arany. Harmadik 1 dics. oklevél.

Első díj: b) egy drb 4-ed fü jó tejelő tehén 5 drb arany. Második 3 drb ar. Harmadik 1 d. okl.

Első díj: c) egy pár 4-ed fü jármás ökör 6 db arany. Második 3 drb ar. Harmadik 1 d. okl.

Első díj: d) egy drb 2-od fü bika 3 drb arany. Második 1 drb ar. Harmadik 1 d. okl.

Első díj: e) egy drb 2-od fü üsző 3 drb arany. Második 1 drb ar. Harmadik 1 d. okl.

A kiállítási kedv ösztönzésére: a csak oklevéllel jutalmazott kiállítóknak költségeik némi megtérítése fejében, az oklevél mellé u. n. mértföldpénz adatik, a hajtási távolság minden mértföldje után legalább 20 kr. Ezen kedvezményben azon állatok is részesülnek, melyeket a bíráló bizottság kitüntetésre még érdemeseknek ítél, de részökre a megszabott szám miatt oklevél nem jutott.

II. osztály: sertés.

Belföldi vagy magyar faj.

Első díj: a) egy szép kan, másod éves 4 drb arany. Második 2 drb ar. Harmadik 1 d. okl.

Első díj: b) egy szép kocza 2 drb arany. Második 1 drb ar. Harmadik 1 d. okl.

Első díj: c) éves süldő 1 drb arany. Második 1 drb tallér. Harmadik 1 d. okl.

Terménytárlat.

I. Gabonák osztálya:

1) Buza őszi tavaszi. 2) Rozs. 3) Árpa. 4) Zab. 5) Törökbuza.

Jutalmak: 1 drb ezüst érem, 2 drb bronz érem, 4 d. oklevél.

II. Olajmagvak osztálya:

1) Repce, 2) Egyéb olajmagvak.

Jutalmak: 1 drb ezüst érem, 1 drb bronz érem, 2 dics. okl.

III. Fris gyümölcsök osztálya:

1) Csemegeszőlő:

Jutalmak: 1 drb ezüst érem gyűjteményért, 3 drb bronz érem, 5 d. okl.

2) Alma-s körte-csoportozatok:

Jutalmak: 3 drb ezüst érem gyűjtemény, 4 db bronz, 10 d. okl.

3) Különféle gyümölcs:

Jutalmak: 2 d. okl.

IV. Borok osztálya:

1) Asztali borok:

Jutalmak: 2 drb ezüst érem gyűjtem. 4 drb bronz érem, 8 d. okl.

2) Fajborok:

Jutalmak: 1 drb arany érem, gyűjt. 5 drb ezüst érem, 10 drb bronz érem.

V. Gazd. iparczikkek osztálya:

1) Rostos növények: len vagy kender, szálás vagy készítve:

Jutalmak: 1 drb ezüst érem, 2 drb bronz érem, 4 d. okl.

2) Selymészet: gubó, gombolyított selyem:

Jutalmak: 2 drb bronz érem, 2 d. okl.

3) Tejgazdaság: vaj, turó, sajt:

(E tárgyak kivételesen október 5-én 7—9 óráig küldendők be.)

Jutalmak: 2 drb bronz érem, 2 d. okl.

4) Méhészet: méz és viasz:

Jutalmak: 1 drb ezüst érem, 2 drb bronz érem, 2 d. okl.

5) Sergyártás: maláta és komló:

Jutalmak: 2 drb bronz érem, 2 d. okl.

VI. Ismeretterjesztés osztálya:

1) Szakirodalom.

2) Gyűjtemények és taneszközök.

3) Tervezetek, tér- és fali képek, statisztikai táblázatok, minták.

Jutalmak: 1 drb ezüst érem, 2 drb bronz érem, 3 d. okl.

* * *

Minden pénz- vagy érdemdíjhoz oklevél mellékeltek.

Minden állatnál bebizonyítandó, hogy azok a birtokosnak vagy saját nevelése, vagy legalább egy év óta tulajdona.

A kalászosakból zacskóban legalább 4 kupa, török-buzából 4—6 cső küldendő.

Olajmagvakból két font küldendő.

Gyümölcsnél minden fajtából 4—8 darabot, vagy fűrtöt kell küldeni.

Borból legalább két félkupás üveggel, ebből egy üveg a kiállításra, egy a kostolásra megy. Pályázhatnak csak az 1868-ig bezárólag termelt borok.

A beküldő mellékelt jegyzékben részletezze a termelésre vonatkozó főbb adatokat és hogy a kiállított mutatványval egyenlő minőségű (gabona, gyümölcs, bor)-ből mennyi készlete van s minő árért eladó?

Ha a terménykiállító világosan meg nem jegyzi, hogy küldeményét visszavárja: kiállított tárgya az egyesület javára elfogárvereztetni.

Takarmányról, alomról és kiállítási helyről a tárlati bizottság díjtalanul gondoskodik.

Mindennemű szállítási költség a kiállítót terheli; kimutatott helyének szebb és költségesebb diszítését minden kiállító, saját költségén tetszés szerint eszközölheti.

Minden kiállító a tárlat egész tartamára szóló ingyenjegyet kap.

Belépti díj egy-egy tárlatba 20 kr.

* * *

Az erdélyi gazd. egyesület, mint a tárlat főintézője, versenyen kívül áll.

Egy kiállító ugyanazon osztályban csak egy kitüntetést nyerhet; kivéve az V-ik osztályt, hol minden alosztályban is kaphat egy-egy jutalmat.

Az okleveleket aláírja az erd. gazd. egyesület részéről az elnök és titkár; a tárlati bizottság részéről az elnök és jegyző; végre az illető bíráló bizottság részéről az elnök és jegyző.

—ó.

Jaj! a magyar boroknak (és nyelvnek).

Kedvünk lenne ráhuzatni Patay bátyánk ismeretes nótáját: „Mégis hunczut...!”

Két, bor-kereskedésünket érdeklő értesítést olvasánk csaknem egyidőben; idejegyezzük mindkettőt egymás mellé:

— A földmivelés-, ipar-, és keresk. m. kir. miniszterium következőkre figyelmezteti a magyar közönséget:

„Stettinből érkezett tudósítások szerint: Éjszak-Németország városaiban eddig a magyar borokat különösen az okból nem lehetett meghonosítani, mert a lakosság a francia borokhoz szokott. Miután jelenleg részint Franciaország belviszonyai következtében az ott megszokott bordeauxi bor a megkívánt mennyiségben nem szállítatik, részint pedig a német lakosság jelenleg idegenkedéssel viseltetik minden francia termék iránt: az idő igen kedvezőnek látszik arra, hogy az említett érdeknek a magyar borok számára, megnyerésére komolyabb figyelem fordíttassék.

„Az egyesületek kiváltkép lévén hivatva, kereskedőink vállalkozási hajlamának e mondott irányban serkentésére, nem véltem feleslegesnek a fönnebbiekre a magam részéről is figyelmeztetni, hozzátéve, hogy egyelőre csak a bordeauxit helyettesítő vörös boraink, valamint a gyógyszerül használható erős aszu boraink volának a kivitelre legalkalmasabbak.”

Ebből a „lajthántuli“ szövegezésből nagy nehezen kitünik, hogy nem annyira nekünk erdélyieknek szól, kik aszubbort keveset, vöröset ez idő szerint még kevesebbet termelünk; hanem szól főleg Királyhágón túl lakó gazdatársainknak. Alkalom szerint ki kell mondanom, hogy én az ily fogalmazónak, ki a magyar ministert annyira compromittálja a közönség előtt: rögtön utilaput köttetnék a talpára.

Kedvem lenne egy olyan Arany János, Jókai Mór, Gyulai Pál-féle nyelv-ítélőszéket indítványozni, mely előtt a minisztérium fogalmazói (s tán a hírlapíró ifju nemzedék) vizsgát tartoznának tenni; s a ki itt megbukik: legyen eltiltva a magyar nyelv nyilvános rongálásától!

— A második értesítés ily alakban érkezett hozzánk.

Georgikai felolvasások.

X.

A társulás szerepe és fontossága a mezei gazdaságban.

A mi a vidéki, illetőleg a megyei gazdasági egyleteket illeti, (melyeknek száma jelenleg 39-re megy) elismerem, hogy ezek némelyike szintén több irányban hozzájárult a mezei gazdaság ügye előmozdításához, azonban ezt valóban csakis ez egyletek egynémelyikéről s azok között első helyen a pozsonymegyei gazd. egyesületről lehet elmondani, míg e megyei gazd. egyletek legtöbbjeinél csak is a jó szándék, a nemes törekvés jöhet számítás alá. Hogy eredmények és főleg gyakorlati eredmények után azok legtöbbjeinél hiába kutatunk, főleg annak vagyok hajlandó tulajdonítani, mert üléseiken vajmi kevés gyakorlati irányú kérdés jött tárgyalás s megoldás alá s így nem csoda, ha a gyakorlati irányt s kézzel fogható eredményeket kereső practicus gazdák közül később azok is, — kiket az egyletek keletkezésekor a gazdai buzgalom belépésre ösztönzött — visszahúzódtak, a meddő és gyakran politikai térre vitt vitatkozásokkal foglalkozó egyletektől, melyeknek üléseiben, valljuk be őszintén, gyakran épen a főszerpivők, a hangadók, nem is gazdák voltak.

Véleményem szerint épen és egyenesen a practikus gazdák vannak hivatta ezen megyei gazd. egyletekbe lelküket önteni s azok működésének oly irányt adni, hogy az eredmények folytán minél több gazda beismerje a társulás szükségét s a gazdasági egyletek gyakorlati hasznát.

A mint a dolgok jelenleg állanak, a megyei gazdasági egyletek legnagyobb része feloszlóban van. Az ügy érdekében igen sajnós, hogy ide jutottak, s kétszeresen sajnós azért, mert ez egyletek iránti bizalom megszüntével nagyrészt maga az eszme népszerűsége is elveszett. Így szokta megboszulni magát minden téren, ha egy szakismeretet követelő munka, avatatlan kezekbe kerül!

És mindennek dacára még sem szabad összetett kezekkel csak a véletlentől várni a segílyt. Ezen haldokló megyei gazdasági egyleteket egy varázsütéssel új életre hívni nem képes senki sem, hanem előről kell kezdenünk mindent, még pedig sokkal előbből, mint sem ez egyletek kezdették.

A külföldön is ott, azon vidékeken találjuk a mi megyei gazdasági egyleteinknek megfelelő gazdasági egyleteket virágzásban, hol azok ismét több községi vagy olvasó egyleteknek mintegy központi egyletül szolgálnak. Így látjuk például, hogy Poroszország legvirágzóbb vidéki gazd. egylete a Rheinpreussen tartománybeli egylet 61 fiók vagyis községi egylettel bir. S a grázi szintén oly szép eredménnyel működő egyletnek 45 fiók egylete van. Véleményem szerint tehát — mert a megyei egyleteknek jelen szervezetök mellett, ha újra életre hivatnának is, sorsuk ismét csak a mostani lenne — nem ezek feltámasztása a feladat, hanem minél több oly községi-gazdasági vagy gazdasági olvasó egyletek alakítása, melyeknek nagyobb számban keletkezése azután majd szükségkép maga után fogja vonni, annak idején, a megyei központi egyletek alakulá-

„Rajnavidéki borkereskedők azon kérelemmel fordultak a német birodalmi gyűléshez, hogy a francia borok beviteli vámját 4 tallérról szállítsák alább, különben a német piaczon az egészségtelen magyar borok jutnak tulsulyra. Ez valószínűleg az első ilyenemű vád, mely magyar borainkat éri. Lehet, hogy némely gyümölcsborhoz szokott embernek a tüzes magyar borok könnyen fejébe szállanak; az is lehet, hogy borainkat soha meg nem kostolt egyénck itéletét halljuk, de ily szembezőkő valótlansággal még soha sem vádolták a magyar bort.

„Tehát a hegyaljai, budai, baranyai, egri borok; a szeremsi, érmelléki és erdélyi borok egészségtelenek lennének? A tisztán kezelt magyar borok is bizonyára vannak oly egészségesek, mint a francia és német borok; mindenesetre pedig egészségesebbek a rajnai gyárilag csináltaknál. Bármit találjanak is bennök a vegyészek; bármily kevés legyen is a „bouquet“ némely inyencz szájvizének: azt hogy egészségtelenek, senki sem fogja róluk valaha bebizonyíthatni.

„Hiszük, hogy kereskedelmi ministerünk nem tévesztendő el szeme elől: mikép fogadja a német birodalmi gyűlés ezt a kérvényt; és kétség kívül megteendi a kellő lépéseket, ha e kérvény folytán a magyar borokat vám tekintetében talán hátrább tennék a francia boroknál.“

Mi megvaljuk, ettől a kérvénytől egy csöppet sem félünk s a boraink ellen emelt vádat épen jó jelnek tekintjük. A fő súlyt arra fektetjük, hogy rajnamelléki borkereskedők szólalnak fel, kik a francia versenyt leküzdve, nehezen szívelhetik, hogy zamatos boraiknak egészen új oldalról diadalmas versenytársa kezd keletkezni s hiszük, hogy ezen eredményben, épen az erdélyi fajboroknak jelentékeny részök van.

Sőt ez a vád akaratja ellenére is igen előnyös reclam s nevezetesen szolgálatot fog tenni a mi ügyünknek. Ugy képezem, hogy mikor ez a kérvény a német birodalmi gyűlés asztalára kerül: azok a komoly férfiak, hogy nemzeti jellemökhöz illő „Gründlichkeit“-tal ítélhessenek, maguk elébe czítálják a vádlottakat; elkóstolgatnak néhány palaczkkal s nekünk — nyert perünk lesz!

Rajtunk is betelt: „a milyen mértékkel mérték másoknak, olyannal mérnek majd nektek!“ Addig szídtuk a németek kedvencz nemzeti italát, addig dalolgattuk:

Hogy a ki sört iszik, híg lesz a veleje,
Nagyot nő a hasa, vastag lesz a feje!

mig most aztán csupa bosszúból ők is kimondják,
hogy egyik fő büszkeségünk, boraink: egészségtelenek.

Adjon Isten sok irigycet, kevés szánót!

sát is. Ily községi egyletek alakítására is felhívtam már egyszer a „Kertész Gazda“ 1866-ik folyamában (20 lap) a gazda közönség figyelmét — azonban sok más, akkor tájban megpendített üdvös eszmével ez is minden eredmény nélkül elhangzott a politikai párttusák lármájában.

Ily községi gazdasági, vagy gazdasági olvasó egyletek alakítására hatni, az egyetlen mód, a „Vándor tanári intézmények“ a kormány által mielőbbi szervezett életbe léptetése volna — kapcsolatban kellő számu s teljesen gyakorlati irányu földműves iskolák felállításával; mily földműves iskolákat, s véleményem szerint, mely módon lehetne minél előbb, minél nagyobb számban és mert szegények vagyunk — minél olcsóbban is felállítani, a „Gazdasági lapok“ 1869. évi folyamának 8. számában elmondottam.

E vándor tanárok feladata volna saját tüzhelycikknél keresni fel a gazdákat s élőlőszóval terjesztve a gazdasági ismereteket, egyszermind ily községi gazdasági vagy gazdasági olvasó egyletek s másnemű társulatok alakítására is buzdítani a földműves népet, mely törekvéseikben ezután a vándortanárokat, ha a földműves iskolából kikerült s ennél fogva az újabb eszmék s általában a haladás iránt már fogékonyabbá vált ifju nemzedék is fogja támogatni: teljes meggyőződéssel el merem mondani, miszerint ez esetben hazánkban is rövid időn épen oly eredményeket fognak, a majd ily alapon keletkező gazdasági egyletek felmutatni, mint a külföldön.

2) Telkesítési miveletek céljából alakult társulatok is nagyszámban léteznek ma más országokban, főleg Németországban. Ilyenek a rétöntözési, kiszántási, alagsövezési, továbbá vizszabályzó, beerdősítő s a tagosító társulatok. Ily társulatok keletkezhetése első sorban attól van feltételezve, hogy az állam czélszerű törvények által azoknak alapot teremtsen s az azok megalakulása s további működése körüli eljárást törvényben megállapítsa; azonkívül minden e csoportba tartozó nagyobb összegeket igénylő társulatok, milyenek p. o. a vizszabályzó társulatok rendesen minden államban, államsegélyben is részesítették, sőt Angliában az alagsövezések keresztül vitelére is — hol azonban e miveletek nem társulás útján eszközöltettek — olcsó kamat s a tőke lassankinti törlesztése mellett államsegély állott az illetők rendelkezésére.

Németországban ellenben a kisebb tőkét igénylő telkesítési miveletek keresztülvitelére céljából alakult társulatokat illetőleg az államsegély főleg abban állott, hogy az ilyenmű miveletek czélszerű keresztülviteléhez szükséges terveket, szakértő közegei által, az állam ingyen készítette. Vizszabályzó társulatok ellenben egyenes állami segély-kölcsön nélkül csak igen csekély számban keletkeztek Németországban is. S hazánkban is ily módon alakultak a tiszaszabályozási társulatok. De más oldalról megjegyzi Birnbaum, hogy az ily társulatok felett is csakis a főfelügyeletet tartsa meg a kormány s ezek egyöntetűségénél fogva csakis a szükséges terveket készíttesse saját közegei által s a munkálatok keresztülvitelét legczélszerűbbnek bizonyult eddig mindenütt vállalkozókra bízni.

A rétöntözés, kiszántási s a légsövezési társulatok

létrehozása céljából igen czélszerűnek bizonyult a külföldön azon-eljárás is, miszerint oly vidékeken, hol ily társulatok alakulása szükségesnek mutatkozott, de az emberek ily társulatok alakítására kevés kedvet mutattak, — az állam egyes kisebb területeken saját költségén vitetett eféle miveleteket keresztül, hogy látva azután az illetők az ily miveletek hasznos voltát, azok nagyobb mérvben keresztülvitelére, társulatok alakítására buzduljanak. Hol azután ily társulatok keletkeztek, rendesen több társulat egy szakértő mérnököt fizet, hogy az a keresztül vitt miveletekre felügyeljen s így azok az elpusztulástól, a szükséges javítások évenkénti teljesítése által megóvassanak.

Beerdősítéseknek társulati úton történt keresztül viteléről csupán Franciaországból birunk adatokat, hol az ily beerdősítésre vállalkozott községek sőt egyesek is állami segélyben részesítették. 1863-ban ily célra 237,000-frt lett fordítva. Hogy azonban a beerdősítésekre adott segély felhasználása minél inkább biztosítva legyen, azt egy állam saját erdészeti közegeinek felügyelete s vezetése alatt hajtotta végre. Sőt a keresztül vitt miveletek is mindaddig szakértő állami erdészek felügyelete alatt állanak, miglen a siker tökéletesen biztosnak nem tekinthető.

Tagosítási társulatok más társulatokkal arányban Németországban igen csekély számban keletkeztek, holott ép e téren igen nagy szüksége mutatkozik a társulatok alakításának, miután még oly helyeken is, hol már a tagosítás régebben megtörtént, újból előállott, az osztályok alkalmával a földbirtoknak tulságos feldarabolása folytán, a tagosítás szüksége. Tagosítások természetesen csak egész községeknek e célra történő társulásával vihetők keresztül de épen azért, mivel általános tapasztalatnak mondható az, miszerint főleg csak is a tagosítások keresztül vitelére után ébred fel nagyobb mérvben a gazdáknak a hajlam az okoszerűbb gazdálkodásra, — óhajtandó is, hogy az állam ne csak a tagosítások keresztül vitelének útjában álló akadályokat lehetőleg elhárítsa, sőt azok terjedését czélszerű törvények által előmozdítani is törekedjék.

A tagosítások keresztül vitelére céljából való társulás azon egyetlen nem a társulásnak, mely hazánkban nagyobb elterjedésnek örvendett, az újabb időben azonban e téren sem lehet oly mérvű haladást látni, mely arányban volna az e részben mutatkozó szükséggel és így csak óhajtandó, hogy a törvényhozás e részben is intézkedjék, miszerint a tagosítás keresztülvitelére az illető községek, hol azt kölcsönös egyesség, társulás útján keresztül vinni nem lehet, bizonyos idő alatt törvény által is kötelezve legyenek.

3) A földhitelintézetek s gazdasági hitelbankokat illetőleg azt mondja Lette, hirneves németországi nemzetgazda, hogy e téren is csakis önsegély által segíthetnek magukon a gazdák. S óhajtandó, hogy az állam az ily társulatok, intézetek fölött csakis a főfelügyeletet vigye, hárítsa el az ily társulatok alakulása elől az akadályokat, s engedjen a tőkének szabad mozgást és minden közvetlen befolyás és gyámkodástól tartózkodjék.

Azon elvet kell az államnak a segélyezéseknél követni, hogy csakis ott segélyezzen, hol anélkül társulatokat alakítani vagyis a kívánt irányban előhaladni nem le-

het, de más oldalról meg segélyét az állam ez esetben is oly czélből s oly módon kell hogy adja, hogy ezáltal az illetőket az önszegélyezés útjára térítse, a gazdák meglegyenek győződve: az önszegélyezés mindenkor a legolcsóbb, legegyszerűbb, legbiztosabb s az emberhez legméltóbb módja a segélynek, s hogy az idegen segélyt akár pénzbeli, akár jótállás vagy bár miféle legyen is az, mindig meg kell fizetni.

Mai korban, midőn már a gazda a mezei gazdaság fejlettebb voltánál fogva, mind inkább kénytelen a hitelhez nyulni, azon pénzüzeteket, melyeknek feladata azt eszközölni, hogy a tőkében megszorult gazda ehez olcsón és könnyen juthasson: minden országban a mezei gazdasági üzlet előmozdításának főtényezőiül kell tekintenünk. — S a magyar földhitel intézetet illetőleg, örömmel említem fel, miszerint az „Ditz“ hirneves nemzetgazda szavai szerint is egyetlen a maga nemében, mely egyenesen a kölcsönt keresők javára van alapítva.

A kölcsönös segélyegyletek, népbankok szervezetről itt csupán azt kívánom felemlíteni, miszerint a népbankok alakítása, sokkal előnyösebb a kis gazdákra nézve, mintsem ha azok megtakarított filléreiket a takarékpénztárakba teszik, mert míg a takarékpénztárak csak alkalmat szolgáltatnak a takarékosagra, addig a népbankok a belépőt a takarékosagra egyszersmind kényszerítik is az által, mert minden a társulatba belépett tag kötelezi magát a meghatározott összegnek hetenkinti pontos betevésére s a ki azt elfogadható okok nélkül tenni elmulasztja, összes betételeit elveszti. S hogy az ily népbankok fontosságánál fogva igen óhajtható volna, hogy azok alakítását a lelkészek és jegyzők minél melegebben felkarolják. Hogy azonban azok minélnagyobb bizalom mellett indítsák meg működéseiket, legjobb, ha ez főleg eleintén csakis egy községre terjed. A statisztikai közlemények III. évi folyamának IV. füzetében, a hazában 1869-ben létező takarékpénztárak száma 112-re van téve, míg Népbankok e füzet csak is 3-at emlit, a pestit, a pancsovait s a békés csabait, míg „Kenessey Kálmán“ „népbankokról“ czimű munkácskájában azok számát statisztikai adatok hiányában hozzávetőleg 30-ra teszi.

Németországban a népbankok a kisgazdák között már igen el vannak terjedve és mindenütt a legszebb eredményt szolgáltatják. S hogy nálunk is még csekélyebb részvét mellett megindítva is, mily szép eredményeket szolgáltatnak az ily népbankok, arról eléggé tanuskodik a következő, Kenessey Kálmán épen említett munkájában a „Kápolnás-nyéki segélyegylet“ 4 évi működéséről szóló kimutatás. Ez egylet működését 110 taggal kezdette meg, mely szám az év végével már 216-ra, a második évben 248, a 3-ban 345 — s a 4-ben 426-ra emelkedett. Betettek pedig a tagok első évben 731, a 2-ikban 905, a 3-ban 1356 s a 4-ikben 1679 hatost, s a forgalom volt az első évben 4310 frt 76 kr, a 2-ban 11,474 frt 82 kr, a 3-ikban 20,920 frt 9 kr, s a 4-ikben 34,934 frt 51 kr. S a kiadott kölcsönök tettek az első évben 126 kötvényre 5—50 frtig 4061 frtot, a másodikban 161 kötvényre 5—100 frtig 7168 frtot, a harmadikban 214 kötvényre 5—200 frtig

11903 frtot, s a negyedikben 236 kötvényre 10—800 frtig 18,309 frtot. Ily csekély részvét mellett is ily eredményt látva méltán elmondhatjuk egy német íróval „miért nincs minden községben népbank? — miért nem törekszenek az illetők a nyomortezáltal mérsékelni, elhárítani, midőn más mód arra különben nincs? A közönyösség a népsorsairánt, s az önzés ennek az oka csupán!

4) A különféle biztosító társulatok, habár régibb eredetűek is, így p. o. London és Párisban tűzelleni biztosításról 1540-ről van említés, — azok mégis nagyobb nemzetgazdasági fontosságot csakis napjainkban viktak ki magoknak, azonban be kell ismernünk, hogy azok még ma sem részesülnek oly mérvű pártolásban, mint milyenben azokat részesíteni a józan okosság és önmagunk iránti köteleesség parancsolá.

A biztosítás nem képes ugyan visszaszolgáltatni a tűz, a jég, vagy dög s vész által elveszett értékeket, de közvetve elősegíti a termelést azáltal, hogy lehetővé teszi, az üzleti tevékenységet a szenvedett veszteség után is nevezetesebb szünetelés nélkül tovább folytatni; másrésről pedig mivel a veszteség a biztosítás által sokfelé eloszlik, a károsodottak megóvatnak úgy az elszegényedés, mint az elcsüggedéstől is. Sőt p. o. a tűzbiztosító társulatok az által is jótékony hatással vannak, mert általok, bár csak közvetve, az emberek tűz ellen jobban védhető épületek készítésére ösztönöztetnek, s így ennél fogva is kevesebb tőke semmisül meg a veszélyek alkalmával; másrésről pedig ismét azáltal, mert a tűzoltási ügyet tűzoltó-társulatok létrehívása által — a mai kifejlett álláspontra emelni segítették.

Azokban Németországban mindinkább általánossá lesz azon vélemény, hogy a biztosításoknak biztosabb, egészségesebb alapot teremteni, még pedig törvényhozás útján — elodázhatlan szükségé vált, valamint szükségessé vált elene működni, főleg kölcsönös biztosító társulatok alakítása által — a mások kizsákmányolására törekvő biztosító társulatok tulkapásainak is; más oldalról ellenben óhajtható az is, hogy minden tulságos gyámkodásnak, megszorításoknak legyen eleje véve.

S a kölcsönös biztosító társulatok különféle neveit már valóban igen szép eredménnyel is látjuk működni Németország több részében, és ily kölcsönös biztosító társulatok eszméjének terjedése a gazdák között felette kívánatos is, nem csak azért, mivel olcsóbb lévén, mulhatlanul nagyobb részvétre fogják azok a népet is serkenteni, s így sokkal inkább hivatva vannak, mint a részvényes, s többnyire magasb díjtételeket szedő biztosító társulatok, a nép között a takarékoság eszméjét s ezzel a jóllétet is mind inkább meghonosítani, hanem azért is: mivel az ily kölcsönös biztosító társulatok létrejötte a gazdák érdekeit szorosabban kötvén össze, egyszersmind az ennél fogva szükségessé vált gyakoribb kölcsönös érintkezés bennök a közszellemet is mindinkább fölébreszti, s a gazdákat más társulatok alakítására is hajlandóbbá teszi. S ha ehez még hozzá tesszük azt, miszerint a kölcsönös tűzkárbiztosító

társulatok keletkezése hajlandóbbá fogja tenni a népet, a tüzeveszélyek elhárítására minden lehető megtenni, sőt tüzoltó társulatokat is alakítani; a kölcsönös állatbiztosítások keletkezése viszont ösztönözni fogja a gazdákat, állataik jobb, okszerűbb gondozására, azoknak betegségükben gondosabb ápolására s a hazában már csaknem állandóvá vált marhavész kiirtás elleni intézkedéseknél buzgóbb részvételre; mindezek oly előnyök, melyeket a részvény-társulatok általi elégtételre alapított biztosó társulatok távolról sem képesek nyújtani. — Végre megemlítendőnek hiszem még azon körülményt is, hogy a biztosításoknak jótékony hatása nem egyedül a tőkének a megsemmisülés elleni megóvásában rejlik, hanem emeli a biztosítás a gazdának hitelét is, mivel az ily gazdánál a hitelező sokkal biztosabban számíthat fizetőképességre minden időben, mint kinek egyetlen tüzeveszély, vagy jégkár mindenét tönkre teheti.

Az ily kölcsönös biztosító társulatok, amint már fentebb is érintve volt, szintén az önszegélyezés elvére vannak alapítva t. i. a biztosító felek együttesen s egymásért állanak jót a bekövetkező kár megtérítéséért, mely célra minden tag biztosított vagyona arányában bizonyos előre meghatározott % tartozik a társulati pénztárba befizetni. Így pl. a pesti első magyar kölcsönös állatbiztosító társulat, (mely azonban csak annyiban kölcsönös, mert alapszabályai 45. §. szerint 50% tiszta nyeresémet a biztosító felek közötti kiosztásra szánt; a részvényesek csak 30%-ben részesülnek s 20% a tartalék tőkéhez csatoltatik) gazdasági lovak mindenféle járvány betegség és balesetek elleni biztosításánál 6%, szarvasmarháknál 3—3¼% — juhoknál csupán járvány ellen 2% és sertéseknél szintén 6% díjtételeket szed.

A tűz és jégkár biztosítására alakult társulatokat célszerűbbnek bizonyult nagyobb területekre kiterjeszteni, noha Németországban csupán egyetlen községre kiterjedő tűzkár biztosító társulatok is fennállanak. Jégkár biztosító társulatoknak ellenben okvetlenül egész vidékekre, sőt lehetőleg több vidékre vagy egész országok, tartományokra kell kiterjesztve lenni; mivel a jégverések gyakran egész vidékek termését tönkreteszik s így csupán egyes községek vagy kisebb vidékre kiterjedő társulatok ily esetben kártérítésre képtelenek. A kölcsönös tűzkár elleni biztosításoknál igen célszerű az első években magasabbra tett díjtételek befizetése által bizonyos tartaléktőkét alakítani, a későbbi években bekövetkező nagyobb kártérítésekre. A kölcsönös állatbiztosító társulatokat ellenben legezlszerűbbnek bizonyult csupán egy községre terjeszteni ki.

Az állatbiztosító társulatok a legujabbak a biztosítás terén és okvetlenül annak legnehezebb részét is képezik. Szükséges az ily társulatoknál is a rendkívüli esélyekre jó eleve már az alakulásnál gondolni, felvévén az alapszabályokba, hogy marhavész vagy más ragályos nyavalyák nagymérvű kiütése esetében, a társulatnak jogában áll működését arészben felfüggeszteni, hogy sem pénzt fel nem vesz, sem nem fizet, vagyis hogy a társulatba sem senkit felvenni, sem abból senkit kilépni nem enged; a társulat-

ban levő tagok kárát is csakis a vész elmúltával, a pénztár állása szerint részletenkint törleszti.

Németországban az ily állatbiztosító társulatok, melyeknek legnagyobb számban s legvirágzó állapotban a hesseni fejedelemségben találhatunk, rendszeresen csak az állatérték ¼ részéig nyújtanak biztosítást, s a tagok belépti díj 50 krt., s minden biztosított egy forintnyi érték után félévénként előre egy krajczárt fizetnek. Az állatok felbecslése évenként 2-szer történik. Ujjonnan vásárolt darabokat mindenki kötelezően 14 napig elkülönítve tartani, s ha valamely biztosított állat megbetegszik, azt 24 óra alatt bejelenteni s orvosoltatni mindenki kötelező. S mivel szabályul van elfogadva az állatok jó tartásának, azoknál szelid bánásmunk kölcsönös ellenőrzése: tehát még egyenesen tenyésztésszempontról, sőt némileg emberiségi szempontból is hasznosak az ily társulatok.

Kodolányi Antal.

Mezőségi levelek.

VI.

Barátom!

Igéretem szerint leírom neked az általam jó sikerrel követett karikás szőlőmivelés módját, lehető röviden. Tudom sokan lesznek, kik bámulni fognak, hogy még van valaki, ki a divatból kimenni kezdő mivelési mód iránt előszeretettel viseltetik; nyíltan bévallom neked, hogy én ezt tartom legelőnyösebbnek, minden nálunk szokásos mivelési módok között, s el sem hagyom, míg az új divatu mivelés által a gyakorlatban, minden — erőnek hitt — érveim tönkre nem tétetnek.

Nem szándékszem e téren a divat árjával szembe úszni; tollat nem fogok a terjedni kezdő drótos mivelés ellen; kövesse azt, a kinek tetszik: én hiva maradok az okszerű karikás mivelésnek. Hitem, állításom támogatására, — legalább egyéni véleményem szerint — vannak a gyakorlat által szentesített érveim, melyek közül néhányat el kell mondanom neked.

Hozzuk hasonlatba először is a tőkés miveléssel a mi karikásunkat. A tőkés előnyére azt hozzák fel, hogy karó kevesebb kell neki, pedig ez a gyakorlatban nem áll: mert egy 1600□ öles területen 12 sőt 15,000 tőkét is kell karóval ellátni, míg a karikásnál csak 4800-at; a mód nélkül tömötten álló tőkék gyökérhálózata mennyivel hamarabb kimeríti a föld termőerejét, mint a mi kevesebb számú karikásunk? a nélkül, hogy többet vagy jobbat teremne. Nálunk 1 hold jól mivelte karikás szőlőn mindig terem annyi, mint a tőkésen, minőségre pedig jobb; mert a tőkés szőlő földhöz közel álló gerezdei nagy záporok alkalmával földdel megtelnek, így bora is tulnyomó földizű lesz, melyet csak évek mulva vesz el teljesen; ezen eset a karikásnál elő nem fordul, csak is a karika végén lévő oly gerezdeknél, melyeket eléggé felkötni nem lehet. Az ilyen — kevés számú — földes gerezdet, mi a többekkel össze nem vegyítjük, mielőtt tisztára mosnók és kiszáritnók; így a mi karikás szőlőnk bora minden idegen íztől ment,

Mai számunkhoz ¼ iv melléklet van csatolva.

Melléklet az „Erdélyi Gazda“ 13-dik számához, 1871.

s jó kezelés mellett már a hatodik hónapban megkapja, tiszta aranszinét és kellemes ízét. Hitem szerint, azon dicséretnek, melyet nagy tapasztalatu borászunk Dr. Encz ur az erdélyi borokra rakott, fele a karikás mivélésre esik; mi új boraink seprőjéből, tavaszi lefejtéskor, a legjobb minőségű tiszta bort tudjuk sajtolni, melyet a tőkés szőlő sáros seprőjéből sajtolott bor utól érni aligha fog.

A Guyot-féle drótos mivéletnél ugyan annyi tö szükséges egy holdra, mint a karikásnál, de mivel termésének egy részét lehányják — vagy ha nem hányják is — kevesebbet terem, mint a karikás: alkalmazni soha se tudnám; mint közelebről is irtam neked: a drótos mivélést nem szeretem, leginkább azért, hogy az idei termés egy vesszőre, a jövő termés reménye pedig egy három szemes csapra van bízva; különben is keveset terem: hátha még a termő fát vagy a csapot valami veszély éri, egy vagy két évig mi fogja fedezni a hibás tőkékre fordított mivelési költséget?

Az én karikásomon a töke erejéhez képest 2—3 legfeljebb 4 termő vessző hagyatik egy sarok-csappal; ha egy-kettő elpusztul is közülök: 20—30 gerezdet megterem egy tö; a jól kifejlődött csap is ad egy párt. Ezen mivelési mód által — ha valami elemi csapás nem éri — termésem mindég biztosítva van, úgy mennyiségi, mint minőségi tekintetben.

A drótos mivélés barátai azt mondják, hogy csak azon mód szerint teremhet teljesen kifejlett gerezdeket a szőlő, mivel a tápnedv az egész tőkéből azon egy termő vesszőre irányul; tapasztalatom szerint egy erőteljes tőkében több tápnedv van, mint mennyi egy drótra húzott termő vessző és egy csap fenntartására elegendő; mi kiteszik onnan is, hogy rendszeren az oly szőlőtőnek, melyek meghagyott vesszőik által fel nem tudják dolgozni, a töke tápnedvét sokkal több vízajtást hoznak, mint ellenesetben. Ha szemle alá veszünk egy teljes erőben lévő — két ép öreg fán négy karikát tartalmazó — szőlőtövet, látni fogjuk, hogy annak nem csak vízajtásai silányok — vagy éppen nincsenek — hanem a fedezetre hagyott csapok is jövőre használható vesszőket nem hoznak, a töke egész táperejét az ép karikákra vezetik, s a jövőre szükséges 4—6 vagy 8 erőteljes magfán kívül a négy karikán lévő gazdag termést tőkélyre jutni segítik; ha pedig az említett tőn nincs fa, vagy karika meghibázik — vakon marad — kender módjára szaporodik a vízajtás: mert a tőkének több tápnedve van, mint a mennyi a megmaradott két vagy három karikára, s annak termése fejlesztésére szükséges, sőt még azt is tapasztaltam, hogy azon töke vén fája, melyen elegendő karika nem volt, ha a vízajtások lehányattak kora tavasszal, megvarasodott, végkép kiszáradt, s a töke fejből vagy nyakából nevelt új vesszőkből kellett azt más esztendőben helyre pótolni; ez a baj a drótos mivélés mellett gyakran előfordulhat, s minden harmadik, negyedik esztendőben újra kell kezdeni, a töke szabályos alakítását, a mi egy évi termés árán lesz megvásárolva.

Azt is volt alkalmam, a mult kedvezőtlen esztendőben tapasztalni, hogy az én karikás szőlőmön éppen úgy

elkészült 20—30 sőt 50 gerezd is, mint a drótos mivéletűn 6 vagy 10, minőségre se volt alább való, miként azt gondosan összehasonlítottam, a lapokban közzétett must mérlegezésekkel; borom 1870-ről, minden chemiai mesterfogások igénybe vétele nélkül igen jó, mustul szükségem feletti termésemet 2 új forintot adtam el. A fennebbiekből láthatod, hogy nekem elegendő okom van szokott mivelési módomtól nem távozni.

Megbocsáss, hogy levelem valódi céljától messze távozva, ily hosszú előzménnyel untattalak; igyekezni fogok hibámat a következők rövidbe szoritása által helyrehozni.

Hogy karikás szőlőm mivélése módját annál világosabban elmondhassam, szükségesnek látom az őszi idényen kezdeni. Szüret végeztével azonnal hozzá kezdek az őszi metszéshez, mely abból áll, hogy azon fákat, melyek az idén termettek, a karika hajlásánál az utolsó magfa mellett metsző ollóval levágatom; a földből legmélyebbről bujt és nyári levelezéskor meghagyott két sarok hajtást meghagyok; ezeken kívül minden vízjövést és kapesot letakarítatok, a leveleket rajta hagyom, míg elsárgulnak, s magukra lehullanak, mi a fa érettségére mutat; azután, mielőtt a föld fagyni kezdene — a lehetőségig — száraz időben elfedetem. A tőkefejre, melynek a földből kiülni nem szabad, néhány kapa föld tétetik, a vesszők, a hegyoldalnak hajtának, s annyi föld rakatik azokra, hogy fel ne szabaduljanak, s így jól kitelelnek, mert az érett vesszőknek a téli fagy nem árt annyira, mint a hideg tavaszi szelek. Az idő kinyitáshoz képest marczius végén, vagy április elején fel kell huzni az eltemetett vesszőket, különben a melegülő földből a rügyek kihajtanak, s a termés egy része az elkésett munkálat alatt lehull. Én e felhuzást szép napos időben reggel 9 órától délután 3-ig tétetem, ez idő alatt a felhuzott vesszők megszikkadnak, s ha éjjel gyenge fagy lenne is, nem árt semmit azoknak.

Felhuzás után azonnal kezdődik a nyitás; ezen mivélet által eltávolittatik minden föld, a szőlőtőke körül, oly mélyen, hogy a nyak, s azzal együtt a földre lenyuló gyökérkorona kilátszodjék; ez így marad 2—3 hétig, míg a föld gyomosodni kezd. Ezen szükséges munkáját a szőlőnek többnyire elhanyagolják, vagy éppen nem teszik, pedig a biztos tenyészetre multhatlanul szükséges.

A nyitás után jönnek a karózók, lábra kötött fogas vassal; a töke északi oldalán 4 hüvelyk távolra bényomják a karót.

A metszők a karózók után indulnak, ezek a töke erejéhez mérve 2—3, vagy 4 termő fát választanak, a vén fáról a karika hajtásánál hagyott magfákból; azokat minden honaj-jövésektől és kapesoktól megtakarítják s 3 láb hosszúságon túl elvágják; a tövén lévő sarok hajtásokból egyet 2—3 szemes csapra vágnak, a többit, ha karika helyét nem szükség azokból pótolni, töből levágják. Ezután megnézik a nyitás által szabadon maradt szőlő tövét; arról minden kérgesedést, szárazságot, minden csonkot baltával, fűrészszel, kaczorral, vagy ollóval levágnak egész elevenig; a töke nyakán netalán keletkezett szakálgyökereket mind leszedik. Ha ezen gyökerek pár évig le nem vagdal-

atnak, a föld termő rétegében túlerőre kapnak, a mélyreható gyökerek szerepét átveszik, s ily esetben a legszükségesebb gyökerek elvékonyodnak, teljesen elhalnak, és a tőke táplálására semmivel se járulnak. Az elhatalmasodott szakálgyökerek csak hamar földszinre kerülnek, s egy kemény tél idején elfagynak. Az így kipusztult szőlő kivágás által se hozható többé életre, mert az alsó gyökerek már rég meg voltak halva.

Mint fennebb is említettem, nálam minden szőlőtőre—a hol csak van miből—egy 2—3 szemes csap marad a tavalyi fából; ezt én fedezetül hagyom, azon esetre, ha a vén fa valami oknál fogva elpusztul: az idén hajtott 2—3 vesszőjéből a szükséghez képest karikát hajtok, természetem biztosítására; ha nincs szükség reá tavasszal levágom tőből, s más fiatalat hagyok helyette. Még van egy más módja is a csaphagyásnak: az erőteljes vén termő fāju tőkék ritkán hajtának használható sarok-jövést, e helyett gyakran a csapfa oldalából vetnek egy két oldaljövést; én az alsót ezek közül is meghagyom, s azon esetre, ha a vén fa idei termő vesszőit igen magasra vinné, az oldal csapból hajtott vesszők alkalmazása által a szükséges mértékig szállítom le a termő karikákat. Így természetem karóhegyre soha sem mehet.

A hajtásnál különös figyelmet kell fordítani arra, hogy a karikának hajtandó ifju vesszők együtt és egy vagy másfél lábnál nem magasabban köttessenek a karó keleti oldalára, s onnan hajtassanak déli és északi irányban a sor mentében szabályos karikák. A vén fa tavalyi veres vesszője első szeménél ismét együttesen kötendő, s az előbbeni felett karikának hajtandó, úgy alkalmazván, hogy lefelé is annyi karika essék, mint felfelé. Négy karika a legtöbb, mi egy teljesen kifejlett szőlőtőn lehet; a tőke erejét meghaladó mennyiségben hagyni karikát éppen oly hiba, mint igen keveset hagyni; mert, mint fennebb is említém: ha nincs működési tere a tápnedvnek, vízajtásokra dolgozik, mi a hordót nem tölti.

Májusban tétetem az első kapálást; az-az a nyitást bevágatom, új földet huzatván minden tőke tövére; mert az régi tapasztalat, hogy a szőlő szereti az új földet. A hol trágyázásra szükség van legjobb a nyitásba, bevágás előtt kevés polyvát tenni, mert nálunk műtrágyáról még szó nem lehet.

Juniusban virágzás előtt lehányatom a tőkefejből vagy

nyakból jött vízajtásokat, és egy pár kivételével a sarok hajtásokat; ezeket azért hagyom meg, hogy jövőre csapnak, vagy szükség esetében karikának is használhassam. Ugyanezen időben szokás tétetni a második kapálást, de tavál és az idén is a sok eső miatt elmaradott. Virágzás idején a szőlőben semminemű munkát nem szoktam tétetni.

A virágzás teljes bevégződése, s a szőlőszemek tisztulása után tétetem az első levelezést; ez alkalommal a karikán lévő milder gerezdes jövést a második pár levelen feljül el kell törni, mindazon hajtásokat, melyeken termés nincsen tőből letörni vagy vágni; a két sarok-hajtás honalj-jövéseit letördelni, a jövőre magfának hagyandó vesszőket kiválasztani; alsóbb hónalj jövéseit egy szemre elcsipni, de a felsők egészen épen maradjanak: mert ha ezeket is letörjük, a jövődői termést nagyobbára az idén kihajtja; azért lehet látni sokszor szüretkor még egresnek se jó fejletlen gerezdeket. Ez alkalommal az elnőtt gerezdes hajtásokat, sarokhajtásokat és kiválogatott magfákat hárssal, vagy kákvával fel kell kötözni, s az elhajlott karókat helyreigazítani. Ezen munka végeztével következik, a harmadik kapálás, az-az hogy következnek, ha azon időszakban összehalmozódott mezei munkák miatt tenni lehetne.

Augusztusban megteendő a második levelezés vagy csonkázás, mikor a magnak hagyott vesszők és sarokhajtások teteje eltörendő, a fa érleltetése tekintetéből. E munkán kívül még csak egy van hátra: a lágy szemre kapálás, mely augusztus közepén mulhatlanul megteendő, különben a kapások nyafánksága igen sok alkalmatlanságot okoz.

Tagadni nem lehet, hogy a karikás szőlőmivelése több bajjal jár, mint a drótos szőlőé; különösen a hajtás az, mely legtöbb gondot okoz a gazdának

Tavasszal igen korán a hidegek miatt nem merjük felhuzni a szőlőt, mint az idén is, a földben megindul, s csak különös vigyázattal lehet azt karikává hajtani, de mivel így is előnyösebbnek tartom amannál, folytatom: mig a kézzel fogható tapasztalat, az ellenkezőről meg nem győz. M.-Szilváson, jun. 14-én 1871.

barátod
M. K.

T Á R S A L G Ó.

Erdélyi gazdasági egyesület.

XIII.

Választmányi ülés 1871 május 15-én

1. Szabályaink értelmében a r. elnökök meg nem jelenhetése, vagy távolléte esetére, a választmány levén feljogosítva, a gyűlés idejére kebeléből elnököt választani. — Felkiáltással elnöknek Szentgyörgyi József r. tag választatik meg, ki is elnöki székét elfoglalván:

2. Titkár jelenti, hogy a miniszterium által küldött lenmag megérkezésével távirati úton kérdést intézett a

földmivelési államtitkárhoz, hogy a tetemes összegre menő szállítási bér kifizetése iránti intézkedést fenntartja-e magának a miniszterium, vagy az egylet pénztárát fogná-e az terhelni? mire azon feleletet nyerte, mikép addig, mig a miniszterium a szállítási bért utalványozni fogja, az egylet fedezze saját pénztárából a szállítási költségeket. — Tudásul vétetik, egy uttal a távirati költség a pénztárnál kifizetés végett elrendeltetik.

3. Titkár egy szőlő gyűrűző ollónak az egylet kertje számára megvásárlását ajánlatba hozza. — A célszerű eszköz megvásárlása 3 frt 50 kr elrendeltetik.

4. Ajánlatba hozatik, hogy Kodolányi Antal monostori igazgató által irt, „Gazdasági üzlettan“ czim alatt megjelent jeles gazdasági munka az egylet könyvtára számára megrendeltessék. — Az ajánlat elfogadtatik, s a munka megrendelése azon utasítással bizatik titkárra, hogy tegye át az ismeret terjesztő szakosztályhoz, mely azt megvizsgálván, illetőleg bírálat alá vétén, tegyen róla indokolt jelentést a választmányhoz.

5. A szász gazdasági-egylet idei 68. szám alatti átiratában arról értesit, hogy a miniszteriumtól a szász terület részére felajánlott lenmag küldeményt el nem fogadhatja, egyfelől az előre haladt évszakra való tekintetből, más részről azon okból, mert a közlekedés nehézségei miatt nem reméli, hogy a termelő községek kellő időben megkaphassák a részökre kiadott jutalékot, ennél fogva a lenmag-tonnák elszállítására sem teheti meg ez alkalommal a kellő intézkedéseket. — Szolgál tudásul.

6. Titkár jelenti, miként a Sárkány községhez intézett magán levele következtében a sárkányi lutheranus lelkész, a lentermeléssel nagyban foglalkozó odavaló földeszek nevében, tetemes mennyiségű lenmagnak elküldését, vagy ha a küldemény f. hó 15-kéig meg nem érkezhettek, a jövő évi idényre annak a község számára fenntartását kéri, kijelentvén, hogy a község, az egylet részéről nyerdő biztosítás után, annak elszállításáról gondoskodni fog. — Irassék meg a t. lelkész urnak, hogy a szükségelt lenmag mennyiségről küldjön kimutatást, s ahhoz képest fog a választmány annak kiszolgáltatásáról intézkedni.

7. Olvastatik választott titkár Gamauf Vilmos levele, melyben a személye iránt tanusított bizalomért hálás köszönetét fejezvé ki, kinyilatkoztatja, mikép az ajánlott állomást nem csak köszönettel elfogadja, hanem három év lefolyása előtt azt egyáltalában el sem hagyja. Végül jelenti, hogy junius hó első napjaiban állomását tettelegesen is elfoglalhatja. — Kedves tudásul vétetik.

8. A földmívelési miniszterium idei 3579. szám alatt a svéd kormány által idei augusztus hó első hetében Gothenburgban tartandó gazdasági kiállításról azon felhívással értesit, hogy a mellékletben közölt s ezen kiállításhoz kötött feltételek az egylet területén köztudomásra hozasának. — Átadatik közlés végett a lapszerkesztőségnek.

9. Az erdélyi k. biztosság idei 2694. szám alatt kelt a takonykór ragályossága tárgyában a birodalmi hadügyminiszteriumtól kibocsátott oktatásnak egy példányát megküldi. — Átadatik felhasználás végett, a mennyiben e tárgy ott mult évben még közölve nem lett volna, a lap szerkesztőségének.

10. A földmívelési miniszterium idei $\frac{25733}{2173}$ szám alatt tudatja, hogy az egylet céljai előmozdítására a kolozsvári adóhivatalnál jelen sz. alatt 800 frtot oly módon tett folyóvá, hogy ezen összeg az egylet alelnökének b. Huszár Sándornak szabályszerűen bélyegzett nyugtájára kifizettesék. — Hálás köszönettel fogadtatik.

11. Tompa Károly egyleti ügyvéd jelenti, mikép egyletünknek az erdélyi kölcsönös tűz- és jégkármentő társulat ellen 2068 frt 60 kr tőke perügye a kir. táblához s innen a curiahoz tett kifogások mellőzésével, mindkét tör-

vényszék az első bíróságot az ügy érdemében ítélethezásra utasította. — Tudásul vétetik.

12. Kérdésbe hozatik, hogy miután az egylet pénztára a napi költségeket is alig fedezheti, s miután a célbavett m.-vásárhelyi tanácskozmány nagyobb kiadásokat fog igénybe venni, minő lépések tétettek a nagy összegre rugó hátralékok beszédésére nézve? Titkár válaszul adja, mikép az ápril hó 26-án tartott választmánytól 88. szám alatt kinevezett pénzügyi bizottság működését megkezdte, s a mint munkájával teljesen elkészülend, azonnal bé is fogja jelentését adni a választmánynak, mikép azon kölcsön vevő uraknak, kik az egylettől vett készpénz után is több évekről tetemes kamattal tartoznak, 30 napi határidőt tűzött ki ezen bizottság, mely alatt, ha tartozásaiknak eleget nem tesznek, a tőkék is felmondadni, s kamatostól törvényesen fog felvételök eszközöltetni. — A titkári jelentés első ágát választmány tudomásul veszi, a kölcsöntőkék után való kamathátralékok ügyében tett intézkedését bizottságnak helyesli, s oda utasítja, hogy ha a 30 nap kitelése után a kamatok ki nem fizettetnek, a tőkék is azonnal mondassanak fel.

Nagy Ferencz.

h. titkár.

XIV.

Választmányi ülés junius 10-én 1871.

1.) Nagy Ferencz h. titkár bemutatja Gamauf Vilmos újonnan választott titkárt; ennek fizetését a pénztárnál utalványoztatni és magát a helyettes titkárság alól felmenteni kéri, — a választmány a bemutatást tudomásul vétén, elnök indítványára a leköszönő h. titkárnak újból tapasztalt áldozatkészségeért meleg köszönetet szavaz; továbbá az új titkár fizetését junius hótól folyóvá teszi. Gamauf Vilmos rövid szavakban megköszönvén az egylet nagybecsű bizodalját, pályája kezdetén szives elnézésért esedezik.

2.) Nagy Ferencz a m.-vásárhelyi tanácskozmány érdekében kiküldött állandó bizottság részéről tesz előleges jelentést, — ezt tudomásul vétén Pál Sándor, a választmány egyhangu helyeslésével gr. Mikó Imre ő nméltóságát kéri fel az elnökség elvállalására, mely terhes tisztelet, ha egészségi állapota és nagyon igénybe vett ideje engedni fogják, szokott hazafias készséggel elfogadja a gróf ur; alelnökül a választmány mélt. Mikó Mihály, marosszéki főkirálybíró urat választotta meg. Továbbá elhatároztatott M.-Vásárhely és Marosszék megkeresése: fogadnák szivesen az erdélyi gazdasági egyletet és a közös cél óhajtott elérése végett válasszanak saját kebelükben intéző bizottságot, mely az itteni állandó bizottsággal érintkezve és egyetértve ezen országos érdekű ügynek sikeres megoldását lehetővé tegye. Végre az állandó bizottságba pótlólag megválasztattak: ifj. dr. Hincz György pénztárnok, Pál Sándor, Villási Pál és Szabó Sámuel.

3.) Az aprilis 26-án és május 15-én tartott ülések jegyzőkönyvei felolvasatván — az aprilis 26-iki ülésre nézve megjegyeztetik: a Mezőség befásítása érdekében nyitott, illetőleg megújított pályázat mind az egylet köz-

lönyében, mind a politikai lapokban mielőbb kiirandó, az aratási kilátásokat feltüntető adatok f. hó 15-én a földmívelési ministeriumhoz beküldendők, az egyesületnek birtokában lévő mintegy két mázsa nemes komló eladása újságlag közzeendő, a többi pontok tudomásul szolgálnak.

4.) A földmívelési ministerium idej 3735. sz. a. a brassói és kolozsvári iparkamaráknak a komlótermelés ügyében beadott és ide áttett javaslataikra az egyesület véleményét ismételve kéri — idő közben Nagy Ferencz h. titkár által beküldetett.

5.) A földmívelési ministerium idej $\frac{1986}{383}$ I. sz. a. tudatja, hogy ezután a távirdai szolgálatra alkalmazhatlanná vált sodrony, az egyesület bizonyítványa mellett szőlő vagy kerttulajdonosoknak fog mérsékelt áron kiszolgáltatni — kedves tudomásul szolgál, mint oly intézkedés, melyre éppen egyesületünk tagjainak lapunkban tett felszólalásai adtak alkalmat.

6.) A földmívelési ministerium idej 3960 sz. a. megküldi Lukácsy Sándor „Fatenyésztés“ című művét, és Kriesch János „Okszerű méhésztés“ című pályanyertes munkáját — köszönettel fogadtatván a kertészeti szakosztályhoz tételnek át.

7.) A földmívelési ministerium idej 5746 sz. a. tudatja, hogy a kapott rigai lenmagról szóló elismervény a kézmárki len és kender fonódának küldendő be, a termelők névsora ellenben a ministerium elé terjesztendő — az elismervény beküldésével pénztárnok és titkár, a névsor felterjesztésével titkár bizatik meg.

8.) B. Bornemisza Tivadar, gr. Tholdy Horváth Lajos, Nagy Ferencz, végre a köztelek számára a sodronyvételre megkivántató bizonyítványok kéretnek — titkár egy minta készítésével megbizatik; a bizonyítványt elnök és titkár fogják aláírni.

9.) Tompa Károly egyesületi ügyvéd átirata a gr. Lázár György hagyatéka iránti perről — tudomásul szolgál.

10.) A földmívelési ministerium idej 4741 sz. a. tudatja, hogy a rigai lenmag szállításáért az egyesület által előlegezett 83 frtot, a kolozsvári m. k. adóhivatalnál folyóvátette — köszönettel fogadtatván, a nyugta kiállítatott.

11.) Kodolányi Antal műve: „Mezei gazdasági üzlettan“ megszerzettetvén — az ismeretterjesztő szakosztályhoz tételnek át véleményezésére.

12.) Bizottság kinevezése, mely a h. titkártól az egyesület iratait, könyveit sat. átvegye és ezeket valamint a köztelken lévő épületeket, gazd. gépeket és eszközöket sat. összeírva az új titkárnak átadja — Filep István és Demeter Károly tagtársak kérettek fel.

13.) Szintén egy bizottság kinevezése, mely a h. titkártól az „Erdélyi Gazda“ számadásait megvizsgálván átvegye s az új titkárnak átadja — ifj. dr. Hintz György és Szabó Samu tagtársak kérettek fel.

14.) Az anyafák és csemegezőlők catalogiája iránti intézkedés, — a kertészeti szakosztályra bizatik.

15.) Szabó Sámuel tagtárs jelenti, miszerint t. Fodor József ur Bölönből beküldé hozzá azon 10 drb aranyat, melyet nevezett hazánkfia egy népszerű pályakérdés jutalmazása végett az „Erd. Gazda“ rendelkezésére adott, a kér-

dés feltevését a választmányra bizván, — meleg köszönettel fogadtatik; a pályakérdés megvitatása, kitűzése s az új félév elején eszközendő kihirdetése, az ismeretterjesztő szakosztályra bizatik.

16.) Pénztárnok ifj. dr. Hintz György beadja a pénztár kimutatását f. évi január hótól május végéig, bevétel 2166 frt 10 kr, kiadás 2043 frt 78 kr, készpénz maradvány június hóra 122 frt 32 kr, — tudomásul szolgál.

17.) Jelen jegyzőkönyv hitelesítésére — Pál Sándor és Nagy Ferencz tagtársak kérettek fel.

Gamauf Vilmos, egyesületi titkár.

XV.

A gyümölcsészet barátaihoz.

Az erdélyi gazdasági egyesület kertészeti szakosztálya július 9-én kezdé meg, alelnök Veress Ferencz urnál a gyümölcskosztolást, s azt egyelőre minden vasárnap délutáni öt órától kezdve folytatni fogja. Felkéri egyúttal a t. cz. gyümölcs-termelő közönséget, sziveskedjék úgy személyes megjelenése, mint pedig gyümölcsfajok beküldése által a szakosztály közhasznú törekvéseit lehetőleg előmozdítani.

Elnöki megbizásból

Kolozsvárt, július 10-én 1871. **Gamauf Vilmos**, egyesületi titkár.

Gyümölcs izlelés július 9-én 1871.

I.

A k. monostori gazd. tanintézet kertjéből többféle egres és ribiszke faj mutatott be, az utóbbiakból az ambraszintű ribiszke tűnt fel.

Zadvarniczky ur hét faj cseresnyét küldött be; ezek közül Bánffy Pál és Lauer mann voltak leginkább megérve és izletesek.

M. Szentgyörgyi József ur küldeményéből kitűnt a Werder-féle fekete és Lauer mann.

Veress Ferencz ur szépen fejlődött és izletes üveg cseresnyét és belle Hortenset mutatott be.

Az egyesület köztelkéről többféle cseresnye, amarella és meggy érkezett be, kitűnt a disznódi fekete ropogos, geszti pongrácz és mindenek felett a guigne rosée douce.

Ez idej első kostolásnál általában azt vélte megjegyezhetni a szakosztály, hogy a bemutatott fajoknál a szabálytalan időjárás, mind az izre, mind az érésre a lehető legkedvezőtlenebb befolyást gyakorolta.

Pályázati hirdetés.

A kolozs-monostori magy. kir. gazdasági tanintézetnél az erdészeti tanári állomás üresedésbe jöven; annak f. évi november hó 1-ső napjától leendő betöltése végett ezennel pályázat hirdetik.

Ezen állomással 1500 forint évi fizetés és 200 forintnyi lakbér illetőség van egybekötve.

Felhivatnak az ezen tanszéket elnyerni ohajtók, hogy végzett tanulmányaikról, s előéletükről szóló bizonyítványokkal felszerelt kérvényeiket legfeljebb f. évi augusztus hó 10-ik napjáig a magy. kir. földmívelés-, ipar- és kereskedelmi ministeriumhoz nyujtsák be. Kelt Pesten, 1871 évi június hó 24.

A magy. kir. földmívelés-, ipar- és keresk. ministeriumtól.

Jó alkalom, komlógyökerek beszerzésére.

A földmivelés, ipar és kereskedelmi ministertől a következő átiratot vettük.

5737. sz.

Az erdélyi országos gazdasági egyesületnek Kolozsvárt.

Miután hozzám érkezett jelentések szerint a komlótermelés elterjedésére Erdélyben tetemesen hátráltatólag hat azon körülmény, hogy a termelők nehezen szerezhetnek maguknak csiraképes komlógyökereket külföldről, késznek nyilatkozom ily gyökereknek Csehországból való megszerzését a beszerzési és szállítási költségek megtérítése mellett közvetíteni és felkérem az egyesületet azon termelők neveit, kik a jövő ültetési idő szakra ily gyökereket beszerezni ohajtának, ugy a szükségelt mennyiséget is velem tudatni, hogy a gyökerek megszerzése iránt annak idején intézkedhessem, Kelt Pesten 1871 Junius hó 25.

Az igazg. választmány f. évi július hó 8-án 131 j. k. sz. a. kelt megbizásából, hazafias tisztelettel kérem fel az érdekelteket, sziveskedjenek legkésőbb f. évi September hó 15-ig fenti átiratra vonatkozó nyilatkozataikat hozzám beküldeni.

Gamauf Vilmos
egyleti titkár.

Aratógép próba.

Felhívjuk helyi és vidéki gazdáink figyelmét az alább következő felhívásra:

Július 20-ka körül, mihelyt vágásra a búza megérett, Fenesi Szabó József ur telkén, Kolozsvár közelében, a „Zöld Sapkához“ czimzett fogadó mellett, három aratógép fog egy vagy két napig folytonosan működni; az egyik Samuelson gyárából a k.-monostori intézet tulajdona, a másik Szabó József uré Strobl és Baris gyárából, a harmadik pedig alúlirotté Hornsby gyárából. Czélja ezen együttes működésnek a gépeket folytonos munka által kipróbálni, s ekkép állapítani meg egyiknek a másik feletti előnyét, nem pedig fél órai munkára alapítani az ítéletet, mint rendszeren a közversenyeknél szokott lenni. Miről midőn a tisztelt gazda-közönséget értesíteni szerencsém van, azon óhajással és reményben cselekszem, hogy számosan fognak a tisztelt gazda urak közt találkozni, kik felhasználják az alkalmat, hogy az aratógépek czélszerűségéről maguknak saját szemekkel meggyőződést szerezzenek.

Kettő a gépek közül fel van állítva alúlirotnak gyári helyiségében, külső torda-utca 360 sz. alatt, s addig is megtekinthető. Kolozsvárt, 1871, július 10.

Jankó Vincze,
gépgyár tulajdonos.

Levelezés.

Kis-Kapus, jun. N. Küküllő völgye végén 1871.

Itt június 27-ikén estve felé rémitő idő volt; jég is sok kárt tett az ösvetéseken. Erdélyben tán páratlan jó és szép rétünk: viz- és iszaptenger. Sályában, Szászalmáson, Mártontelkén, Baromlakán és itt Kapuson egyetlenegy gát és malom sem maradt épen. A vasút hidjai a legelső rohamot sem voltak képesek kiállani; a viz 3 és több ölnyire dagadt és pedig oly hirtelen, hogy menekülni is alig lehetett előle. Az országút sok próbát kiállott, hidjai is mind elszakadtak.

Kapus között a 7—10 ezer mázsát nyomó alsó hidfőt a vasútnál, helyéből teljes épségben kimozdítván: balról, a patak jobb partjára mozdította a viz, s még csak fel sem döntötte. Itt és a szomszéd falukban a kár megbecsülhetetlen; tavaszhatárunknak igen keveset ártott, az ugaron csak gyenge eső hullott.

A pályafőnél az angolok által kezelt gőzgép által vetett téglákból az építők kezdenek kifogyni, az angolokat elmozdították; a czigányok csigamódra és oly rosszul dolgoznak, hogy téglájok csak sártömeg a régi téglához képest. Vasúti kilátásaink napról-napra rosszabbra fordulnak. (Erdély).

Czofalva, július 4. 1871.

(Egy rossz szokás). A legtöbb babonás hit, a földmivelő gazda-közönség körében található fel; s hogy ezen ezerekre menő sokfajtájút, egykor a tudomány örökre elaltatja, azt bizton lehet és kell reménylenünk. De van nekünk egy ilyen babonát elősegítő könyvünk a „kalendárium“, ezt minthogy onnan jó, honnan azt ostromozni kellene, szellőztessük meg egy kissé.

Az erdélyi gazda-közönségnek hasonfele — ha több nem — igazán hiszi, mi a naptárakban jövendő van az időjárásról, mihez képest legtöbbször dolgát sem végzi úgy miként kellene; mert az ő „kalendárium“: esőt, fagyot, sat. sat. jósolgat. A nép ezt komolyan hiszi; a naptár pedig jövendő még komolyabban, és pedig 1—1½ évvel korábban a békövetkező napoknál.

Ezen rossz szokásról elszoztatni a naptár szerkesztő urakat, elsősorban a gazdasági lapok vannak hivatva, és pedig jogosan, mert az ő közönséget vezetik tévútra. A gazda-közönség, ha egyes léptekkel akar haladni, sokkal czélszerűbben teszi, ha vidéke egyes emelkedettebb tájait, völgyeit, a szél áramlatát figyelemmel kíséri, ez a világ minden hagyma- és más kalendáriumánál bizonyosabban jósol; igaz hogy nem évelkel, hanem csak párórával avagy egy nappal előbb.

Adjunk igaz útmutatást! Van Brassó vidékén Nyén községének egy „Piliske“ nevű magas hegycsúcsa, mely Háromszék minden falvaiban — alig száz kivétellel — látható. Mikor ezen hegycsúcsot köd szállja meg: 24 óra alatt kimaradhatatlanul eső következik. Van még néhány alantabb fekvő völgyre nézve oly hegy, mely hasonló útmutatást ad, azon nap az időjárásról. Ilyen végre a déliszél, ez 1—3 nappal korábban esőt jósol, ha fű és elállva délnyugatira változik.

Egy pillanatig sem kételkedem, hogy Erdély több vidékein hasonló észleletek sikertelenül nem maradnának. A naptár szerkesztő, valamint kiadó urak nézetem szerint semmi kárt nem szenvednének, ha előre kijelentenék, hogy tévhiten alapszik azon hit, mintha az időjárást egy évvel előbb meghatározni lehetne. *)

A gazda-közönség nagyrésze pedig, ezen rossz szokás eltörlése által: anyagilag és szellemileg gazdagodik.

Csia József.

Egyveleg.

Lapunk kis mellékletét, a termények július havi állását kérdő rovatos ivецskét, ajánljuk t. munkatársaink s általában t. cz. olvasóink figyelmébe. A földmivelési miniszteriumnak az erd. gazd. egylethez július 4-ről intézett fölhívásában ezt

*) Tudunk mi olyan naptár szerkesztőt, kinek arról az évről nyakán maradt a kalendárium, a melyikben az időjósolatot kihagyta belőle, s más évben ő is visszatért azokhoz, kiknek jelszavuk: mundus vult decipi...

olvassuk: „az egyes jelentést tevők a rovatokat betöltvén, azonnal a legközelebbi postaállomáson, minden további várakozás, vagy mellékes jelentéssel nélkül szíveskedjenek földadni.“

* A gazdasági vándorgyűlés tervét mai számunkból ajánljuk olvasóink figyelmébe. A szerkesztőségünkhöz jó idején beküldött szakértő megjegyzéseket szívesen átadjuk az állandó bizottságnak, mely azokat érdemlett figyelemben fogja részesíteni.

* Gyász-hir. Ismét kidült egy Erdély régi, tevékeny gazdáinak sorából. Fosztó Ferencz, Székely-Kocsárdon, július 4-én 72 éves korában elhunyt. A boldogult egyik algonok volt a nagyenyedi ref. főtanodának, s mint ilyen az ötvenes években kezdője a híres miriszlói szőlőhegy beültetésének, új külföldi fajokkal. Saját birtokán, Sz. Kocsárdon is kitünően beállított szőlőhegyet hagyott maga után. Béke poraira! . .

* A biharmegyei gazdasági egyesület a földmívelési ministerium pártfogásával f. 1871. évi szeptember hó 14, 15, 16 és 17-ik napjain Nagyváradon iparmű, termény- s állatkiállítást és ekeversenyt rendez. A 19-ik (gazdasági eszközök — az ekéket ide nem értve — és gépek fából és ércből) aloszfályt kivéve, minden iparműnek, terménynek és állatnak biharmegyeinek kell lennie. Az ekeverseny szeptemberhó 16-án megy végbe. Egyletünk M. Tisza László alelnök urat kérte fel — a netán hozzája csatlakozandó hazafiakkal egyetemben — a képviselőre.

* Gazdászati tanfolyam néptanítók számára. A földmívelési, ipar- és keresked. min. a gazdasági szakismereteknek lehető terjesztése céljából intézkedett, hogy a vezetése alatt álló felsőbb gazdasági tanintézeteken a nyári szünidők alatt a ministerium által behívandó, vagy önként jelentkező néptanítók számára az illető intézetek tanárai által a gazdasági ismeretekből ez idén is négy hétig tartandó tanfolyamok tartassanak. Ezen tanfolyamok a debreczeni tanintézetben július hó 31-től augusztus hó 30-ig, a keszthelyi tanintézetben aug. hó 3-tól sept. hó 1-ig, a magyar-óvári intézetben német nyelven fognak megtartatni. A behívandó és állami költségen ellátandó néptanítók száma minden intézetre nézve 24-re állapított meg. Ezek részére egyenként összes költségei fejében hatvan forintnyi államsegély határozott, mely általán az illető gazdasági tanintézet igazgatói fogják a behívott néptanítóknak megfelelő részletekben kifizetni. Az állami költségen ellátandó néptanítókat a vallás- és közoktatási ministerium fogja, az egyházi hatóságok és tanfelügyelők útján ajánlandók közül kijelölni. Ezekon kívül a tanfolyamban néptanítók saját vagy küldöik költségén is részt vehetnek, ha ez iránti szándékukat az illető intézeti igazgatóságnak a tanfolyam kezdetét megelőzőleg bejelentik, mely igazgatóság az illető jelentkezőket elfogadtatásuk iránt közvetlen értesíteni fogja. A tanfolyamoknak lehető tanulságossá és eredményessé tétele céljából azok tartalma alatt a közel vidék érdekesebb gazdasági és ipar telepeire kirándulások fognak rendeztetni és rövid vezérfonalak fognak ki-oztatni a tanítók között.

* Sertés-kiállítás. Az orsz. m. gazd. egyesület az „első m. sertéshizlaló és előlegező társulat“ indítványozása folytán, korszerűnek látta a pest-kőbányai szállásokon hizott sertések tömeges kiállítása által a hazai sertéstenyésztés és kereskedés emelésére hatni. Egy ily tömeges kiállítás nagyon alkalmas arra, hogy a külföld figyelmét hazánk nagyszerű sertés tenyésztésére fordítva, azt nagyobb mértékben méltányolja, s mint legközelebbi

forrást saját szükségleteinek fedezésére gyakrabban használja, mint eddigelé történt; hazai tenyésztőink, hizlalóink és kereskedőink pedig módot találjanak: a nagymérvű hizlalás eredményeit, a kezelés és étetés körül a fajok szerint elérhető különbséget tanulmányozni, s meggyőződést szerezni az iránt, mely faj legalkalmasabb a minőség, tömeg, s kitartás tekintetében hizlalás és szállítás által a nagyban üzött kereskedésre. A kiállítás f. é. augusztus 21—27-ik napjain fog tartatni oly formán, hogy augusztus 21. 22. 23-án a bírálókat ejtetnek meg, s augusztus 24-én nyitattik meg a kiállítás a közönségnek és tart 27-ig (vasárnap) bezárólag. A kiállítás helye a pest-kőbányai szállások, nevezetesen az első magyar sertéshizlaló és előlegező társulat helyiségei és más magán szállások. Eddigelő 10 ezer db. sertés van a kiállításra bejelentve.

— Időjárásunk a rendkívül esősök közé tartozik; 1864 nyara óta ennyi esőre nem emlékezünk. Az ország minden részéből nagy vízáradásokról tudósítanak; a Maros, Küküllő nagy károkat okoztak; a vasúti töltések, hidak több helyen megromlottak s a közlekedés Fejérvár-Arad közt egészen megszűnt, Kolozsvár-Várad közt is napjában csak $\frac{1}{4}$ mértföldnyi gyaloglással fűszerezett egyetlen személyvonat közlekedik.

Kolozsvárt, június 13-iki hetivásár; nagyvékával. Tisztabuza 3 frt; elegy 2 frt 60 kr; rozs 2 frt 20 kr; törökbuza 2 frt 10 kr; marhahús fontja 23 kr; sertéshús fontja 26 kr; Bornyuhús fontja 20 kr; szalonna fontja 48 kr; hájszir kupája 1 frt 20 kr; egy pár pipe 1 frt 50 kr; csirke párja 60 kr; tojás 4 darab 10 kr; deszka párja 1 frt 80 kr; zsendely ezere 3 frt 50 kr.

17) Fekete P. urnak, Szőkefalván. A küldeményt csak jövő számunkban adhatjuk. — Az „Erd. Gazdá“-ból még teljes számú példányaink vannak; 1869—70 évf. postán 3 frt 50 kr; 1871 első félév 2 frtért.

TARTALOM: Pályakérdés (cselérendszer). — Gazd. vándorgyűlés M.-Vásárhelyt. — Jaj! a magyar boroknak. — Társulatok fontossága a mezőgazdaságra, III. — Mezőségi levelek, VI. — (Karikás szőlőmívelés). — Társalgó: Választ. ülés máj. 15 és jun. 10. — A gyümölcsészet barátaihoz. — Gyümölcs izelés, I. — Pályázat a monostori erdész-tanszékre. — Komlógyökerek beszerzése. — Aratógép-próba. — Levelezés. — Egyveleg. — Időjárás. — Piaczi árak. — Nyílt posta.

Felelős szerkesztő: SZABÓ SÁMUEL.

HIRDETÉS.

(1)

(1—3)

STEIN JÁNOS,

erd. muz. egyll. könyvtárúsnál

Kolozsvárt

kapható:

Községi faiskola.

Alapvonalok a gyümölcstenyésztésre. Községek, néptanítók, gazdák számára

irta **Kőcsi Károly,**

a kolozsvári ev. ref. főtanodában a természetrajz r. tanára. Nagy 8-rét, X és 200 lap, a szöveg közé nyomott 58 ábrával, s egy terlvappal.

Ára 1 frt 50 kr.